

Živá historie živé interpretace

Michal Medek, Veronica 2011/4

Definujeme-li spolu s nestorem oboru Freemanem Tildenem interpretaci jako „vzdělávací aktivitu, která odkrývá hlubší smysl a vztahy za pomoci původních objektů, přímé zkušenosti a ilustrativních prostředků“, pravděpodobně nás napadne, že se jedná o umění staré jako lidstvo samo. Lze předpokládat, že v dobách, kdy se většina znalostí a dovedností přenášela přímou zkušeností a orální tradicí existovala skupina lidí, která se interpretaci v komunitě věnovala. V našem stručném přehledu se budeme věnovat především tzv. živé interpretaci v euroamerickém prostoru.

První písemnou zmínkou o placených průvodcích nalezneme v díle Herodota z Halikarnasu v souvislosti s jeho návštěvou egyptských pyramid okolo 460 př. n. l. Ve 2. století našeho letopočtu byly nabízeny v Řecku zámožným Římanům průvodcovské služby po místech spojených s antickými autory, jako byl Homér.

Středověké poutnictví mělo i své tištěné průvodce jako Codex Calixtinus nedávno zcizený ze Santiaga de Compostela. Ukazuje nám, jak je „odkrývání hlubšího smyslu a vztahů“ či vůbec pojem místního dědictví úzce svázán s kulturním prostředím, ale zároveň stejně jako dnes postaven na přiběžích.

Doslova boom průvodců nastal v souvislosti s cestami renesanční šlechty po stopách antiky. Kromě znalců místních poměrů doprovázeli mladé (nezřídka náctileté) šlechtice i placení učitelé. Jejich interpretační činnost se však neomezovala pouze na památky, ale zahrnovala i seznamování s dalšími stránky života, pro které bylo cizí prostředí výhodou.

Romantismus přináší zájem o přírodu, především její typizované scenérie. Řada děl básníků a badatelů plní roli dnešních tištěných průvodců obohacena o patřičný duchovní přesah. Doba nazrává k tomu, aby v červenci 1841 Thomas Cook požádal železniční společnost o provizi za to, že uspořádá exkurzi pro skupinu pasažérů. Z původně misijních jízd se stal byznys a v roce 1845 nabízí Cook v ceně cesty do Liverpoolu i tištěného průvodce.

Od poloviny 19. století roste masový zájem o přírodu a interpretací si už vydělává řada profesionálů: zatímco Stephen Bishop provází návštěvníky po Mammoth Caves v Kentucky, v obci Sloup na okraji Moravského Švýcarska nabízí místní občané turistům suvenýry v podobě krápníků a fosilií. O rostoucím významu cestovního ruchu svědčí osvětlení zdejší Eliščiny jeskyně elektrickými lampami již v roce 1879. Na druhém konci zeměkoule začíná v té době kariéru Maorka známá jako „průvodkyně Sofia“. Kvalita její interpretace vycházející ze znalosti evropské i maorské kultury z ní učinila ikonu průvodcovství. Není bez zajímavosti, že právě Nový Zéland přijal již v roce 1907 standard dobrého průvodce. Tou dobou už slavil 20 let činnosti první průvodce v národních parcích USA, Enos Mills. Jeho praxe však byla, podobně jako v případech výše uvedených, soukromá. První státem placené přírodovědce s programy pro návštěvníky v popisu práce zaměstnává Yosemiteký národní park v roce 1918 a praxe se rychle šíří i do dalších parků.

Svět interpretace dostal pevnou půdu pod nohama v roce 1957, když Freeman Tilden shrnul příklady dobré praxe do šesti principů dobré interpretace. Šestašedesátiletý novinář a spisovatel science fiction zaujal National Park Service knihou *The National Parks: What They Mean to You and Me*

(1951). Dostal plnou finanční podporu pro cestování po národních parcích s cílem „dostat se pod povrch metod a postupů až k základním principům – umění a filozofii, která by měla vést úsilí interpretace amerického dědictví občanům.“ Pro doplnění historického kontextu je nutno podotknout, že v roce 1955 začal desetiletý projekt Mission 66 – masivní investice do infrastruktury vedoucí ke zpřístupnění národních parků v USA individuálním turistům.

Od 70. let minulého století se začíná obor interpretace přírodního dědictví stavět na pevné teoretické základy s oporou v psychologii, pedagogice, marketingu a participativním plánování. V roce 1988 vznikla v USA sloučením National Association for Interpretation. Národní profesní sdružení však fungují i v řadě dalších zemí. Je publikováno množství metodické literatury (Lewis, Sharpe, Knudson, Carter, Cable & Beck, Veverka, Hahn, Brochu).

V současnosti lze interpretaci jako samostatný akademický obor studovat na několika vysokých školách, National Park Service provozuje vlastní rozsáhlý systém školení průvodců a „správnou a účinnou“ interpretaci je možné si objednat u desítek specializovaných firem. Většina z nich sídlí v USA a Velké Británii a v posledním desetiletí bojuje především o trhy v jihovýchodní Asii.

Poznámka: článek byl před publikací redakcí upraven.